

Riktlinje för samtal om våld i nära relationer inom barnhälsovården i Region Stockholm

Förebyggande arbete inom Barnhälsovården

Barnhälsovården har en viktig roll i det förebyggande arbetet med att minska riskerna för att barn ska fara illa. Att samtala och fråga om våld i familjen är ett sätt att förebygga och uppmärksamma barn som utsätts för våld i nära relationer. Samtal med föräldrar om erfarenhet av våld i nära relationer är viktigt för att kunna synliggöra barnets situation. Genom att ge föräldrar stöd och kunskap inom området kan barnets rätt till en god hälsa och utveckling samt en uppväxt fri från våld främjas. Strävan efter att etablera ett gott samarbete med föräldern får dock aldrig gå före målet att skydda och stödja barnet.

Att samtala och ställa frågor om våld

Som en del i det första hembesöket inom barnhälsovården ingår samtal om våld mot barn, vad som avses med begreppet och hur det påverkar barns hälsa och utveckling.

I samband med de enskilda föräldrasamtalen (EPDS och PIFF) får varje förälder muntligt besvara rutinfrågor om våldsutsatthet. Vid utfall på någon av frågorna behöver mer utforskande följdfrågor ställas.

Följande tre frågor ställs (exempel på följdfrågor i kursiverad text):

- 1. Har du någon gång i ditt liv blivit utsatt för våld av någon person som står dig nära, som vuxen eller barn?** (Med våld menas fysiskt eller psykiskt våld men också sexuella övergrepp och kränkningar).
På vilket sätt påverkar det dig idag? Tror du att det inverkar på ditt föräldraskap eller är du rädd att det ska göra det?
- 2. Är du för närvarande rädd för eller begränsad av din partner eller någon annan närstående person?**
När? Vad händer? Blir du knuffad? Slagen? Kontrollerad? Förlöjligad? Hotad?
- 3. Är ditt barn utsatt för våld på något sätt?**
När? Vad händer? På vilka sätt är barnet utsatt? Finns våld mellan de vuxna i hemmet?

Som stödmaterial i samtalen kan följande användas:

Samtalsguiden "*Att prata om våld på BVC*". Här finns kunskap om våld mot barn och förslag på formuleringar och ingångar till samtalen. Kan beställas från Barnhälsovårdsenheten. Finns också som PDF på kunskapsstodforvardgivare.se

Föräldrabroschyren "*Våld och bråk i familjen*" lämnas till alla föräldrar i samband med det första hembesöket eller vid behov i samband med andra samtal. Skrivs ut från kunskapsstodforvardgivare.se

Dokumentation

Syftet med dokumentation i patientjournalen är i första hand att bidra till en god och säker vård, men den är även till för uppföljning och utveckling av verksamheten. Dokumentationen ska också kunna fungera som en informationsskälla för rättsliga krav och processer.

Dokumentationen kan röra sådant som framkommer i samtal, observationer eller undersökningar (Patientdatalagen 3 kap. 2§). Nedan följer riktlinjer som kan fungera som stöd vid dokumentation om våld i nära relationer inom barnhälsovården i region Stockholm. Det är alltid den enskilda sjuksköterskan som beslutar och ansvarar för vad som dokumenteras i patientjournalen.

Dokumentation av samtal om våld i barnets journal

Dokumentation i barnets journal formuleras utifrån ett barnperspektiv. I journalen ska barnets hälsa, utveckling samt vidtagna åtgärder kunna följas. Vid dokumentation av uppgifter som rör föräldern i barnets journal behöver alltid föräldrarnas integritet beaktas.

Dokumentation av information om våld på hembesöket

Dokumentera att information om våld mot barn givits under valfritt sökord i barnets journal. Dokumentation om att information givits behöver inte göras dolt för Journalen 1177.

Dokumentation av svar vid frågor om våldsutsatthet

Vid dokumentation som handlar om att ställa frågor om våld används av patientsäkerhetsskäl alltid sökord som är undantagna från att visas i Journalen 1177. Samtliga sökord som berör våld och övergrepp i TakeCare är undantagna.

Under sökorden *Vårdnadshavare tillfrågad om egen våldsutsatthet* och *Uppgift inhämtad om barnets våldsutsatthet* dokumenteras att frågor om våldsutsatthet ställts till föräldern. Sökorden är redan inlagda i vissa förutbestämda journalmallar i TakeCare. Om sökorden behöver användas vid andra besök kan tilläggsmallen *Undantagna sökord-Journalen 1177* användas.

Pågående våldsutsatthet bör dokumenteras i både barnets och vårdnadshavarens journal. Tänk på att om våld pågår mellan de vuxna i hemmet är barnet automatiskt utsatt för våld. Det finns

flera ytterligare sökord i TakeCare att använda som stöd för att beskriva pågående våldsutsatthet.

Dokumentation av samtal om våld i vårdnadshavarens journal

Våldsutsatthet som rör vårdnadshavaren och som leder till en åtgärd eller hänvisning bör dokumenteras i vårdnadshavarens egen journal. Det kan gälla både tidigare och pågående våldsutsatthet.

Informera vårdnadshavaren om att dokumentation görs i dennes journal och använd sökord som är dolda för Journalen 1177. Samtliga sökord som berör våld och övergrepp i TakeCare är dolda.

Menprövning

Dolda sökord blir synliga vid utskrift av journalen. Inför utlämnande av pappersjournal till vårdnadshavare ska alltid en så kallad menprövning göras. Menprövning innebär att en granskning av journalen görs innan utlämnande av journalhandling för att bedöma om uppgifter i journalen skulle kunna antas orsaka hot eller våld mot uppgiftslämnaren eller dennes närstående. Menprövningen kan innebära att vissa journaluppgifter stryks innan journalen lämnas ut till vårdnadshavaren. Huvudregeln är att en menprövning ska göras enligt 25 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen innan uppgifter om en patient får lämnas ut. Inom hälso- och sjukvården gäller i första hand att verksamhetschef eller motsvarande fattar beslut om utlämnande av journaluppgifter. Det sker lämpligen efter samråd med den ansvariga personalen.

Anmälan till socialtjänsten enligt kap 14 § 1 SoL

Hälso- och sjukvårdens ansvar

Hälso- och sjukvårdspersonal som arbetar inom barnhälsovården är enligt Socialtjänstlagen (kap 14. 1 a § SoL) skyldig att göra en anmälan till socialtjänsten vid misstanke eller kännedom om att barn far illa.

Så långt det är möjligt bör åtgärder ske i samråd med vårdnadshavaren, men om det inte är möjligt måste barnhälsovården ändå göra orosanmälan vid oro för att ett barn far illa. Det gäller även om misstankarna efter utredning kan visa sig vara felaktiga eller icke bevisbara. Vid misstanke om allvarliga missförhållanden/brott till exempel barnmisshandel och sexuella övergrepp **ska vårdnadshavaren inte informeras om att anmälan görs**. Du som vårdpersonal kan alltid ringa till socialtjänsten och rådgöra inför en orosanmälan för att till exempel få hjälp med bedömningen om vårdnadshavaren ska informeras i förväg.